

Agerdyrkningsberetning

fra Slutningen af Juli.

Heldigvis blev Vintersæden lagt godt ifjor Efteraar og fik Kræfter inden Vinterens Komme, thi dette hjalp den ikke blot nogenlunde velbeholden gjennem den lange og ofte mindre gunstige Vinter, men det var utvivlsomt ogsaa en væsentlig Grund til, at den ikke tog mere Skade i det uheldige For-
 aarsvejr, end at den hurtig kunde hjælpes tilrette af det gode Vejr, da dette endelig mædte sig. Vintersæden, især Hveden, var noget rødlig, da Vinteren forlod os, men Hjærtessuddene stode friske, og Vejret i April var med Undtagelse af de første Dage gennemgaaende saa koldt, at det ikke kunde lokke Sæden til at styde ret stærkt, hvorfor heller ikke Nattefrosten kunde skade den meget; hertil kom, at Vejret ikke blot var koldt, men ogsaa meget tørt, hvorfor Nattefrosten, der isvrigt vedblev til hen i Maj, ogsaa gjorde mindre Skade. Dog vare selvfølgelig Markerne blevene noget tyndede ved hele denne Medfart, og navnlig vare de meget langt tilbage i Udvikling, da Slutningen af Maj Maaned bragte mildere Vejr og nogen Regn, som navnlig kom særdeles heldig for at hjælpe Rugen igjennem med Skridningen, ligesom ogsaa Rugens Blomstring foregik under meget heldige Vilkaar. Ogsaa det senere Vejr har været ret gunstigt for Rugen, den tegnede en Tid til at blive kort, men har efterhaanden faaet en almindelig Længde, hvorimod Vejret selvfølgelig ikke har kunnet tætte den, og der lyder

gjennemgaaende Klager over, at den er tynd, i sine Egne, paa lette Jorder, endog meget tynd, og vil ikke fylde i Loden som i et Middelaar, men derimod muligvis nok paa Voftet, thi den er ualmindelig godt kjærnesat, der er faa Spring i Aene, og de enkelte Korn kunne formedelst den tynde Stand og det nu indtraadte frugtbare Vejr faa en fyldig Udvikling. — Hveden led, paa Grund af sin senere Foraarsudvikling, mindre af det raakolde Vejr i April og Maj, den blev derfor mindre tyndet, og det gunstige Vejr sidst i Maj og først i Juni, der gav Rugen en heldig Skridning, satte egentlig først Hvedemarkerne i Væxt, tættede dem med rigelige Sidestud, gav dem Kraft til at modstaa Tørken midt i Juni og til endnu bedre end Rugen at drage Nytte af det senere gode Vejr. Hveden blev desuden, hvor den var svag, jævnlig i Foraaret støttet ved en Overgodstning med Chilisalpeter (50 Pd. pr. Td. Land). Den staaer af disse Grunde næsten overalt rigtig godt; og er der end enkelte Egne, f. Ex. Mors, hvor man er mindre fornøjet med den end med Rugen, saa mælde paa den anden Side de egentlige Hvedeegne om saa udmærkede Hvedemarker, at vi sikkert for Landet i dets Helhed kunne vente en Del over Middelhøst af Hvede, saafremt der ikke i den endnu tilbageværende Tid skal tilstøde Uheld, som Rust, for hvilken Vejret er gunstigt, Hvedemyg, uheldigt Høstvejr, etc. etc.

Desværre lyde Beretningerne langt fra saa godt for Baarsædens Bedkommende, ja i Begyndelsen af Juli saa det endog ud til en meget simpel Baarsædshøst, og har det end bedret sig stærkt i den sidste Tids gunstige Vejr, vil der dog ikke for Landet i dets Helhed kunne ventes en tilfredsstillende Baarsædshøst. Man undres derover og spørger om Grunden dertil; — det fattes ikke paa, at mange enkelte Grunde nævnes, som have virket uheldig, men en fyldestgjørende Forklaring synes de ikke at give, — med andre Ord — Baarsæden, det vil sige Byg og Havre, staaer flettere, end det kunde ventes. Saaningen faldt i Regelen sent, først efter Midten af April begyndtes der for Alvor paa de vel tørslagte

Jorder, og disse bleve da omtrent færdige til Maanedens Ud- gang. Mange opfatte imidlertid endnu længere at faa, enten af Hensyn til det kolde Vejr og den stærke Nattefrost, som undertiden holdt Jorden bunden til efter Middag, eller det paabødes ligefrem af Jordernes sildige, siede Karakter, og Fler- tallet fik næppe færdigsaet før en halv Snes Dage ind i Maj, Mange endog først efter Midten, og en Del, især i Inlands nordlige Egne og paa kolde, siede Jorder, først henimod Slutningen af Maj. Jorden faldt isøvrigt ret godt for Red- staberne, og for saa vidt maa man sige, at Sæden iaar blev lagt sundt og bekvemt nedmuldet. Men den tidligst lagte Sæd laa meget længe, inden den spirede frem, Ukrudet myl- drede frem, og medens Sæden i Maj stod spids og gulig, formedelst Kulden og Tørken, tog Ukrudet, især Agerkaal, Tidsler o. Ig. Magten og gav den et Knæk, som det gun- stigere Vejr, der indtraadte efter Pintsen, ikke kunde hjælpe den over, og dens Svækkelse viste sig især tydelig ved, at den saa daarlig kunde udholde den stærke, men ingenlunde lang- varige Tørke midt i Juni. Skjøndt Vinteren havde bragt rigeligt Nedslag, viste Jorden sig dog strax i Foraaret temmelig tør, og dette forøgedes naturligvis ved den tørrende Østenvind i April; det er nok muligt, at den nævnte Tørke i Juni der- for blev saa følelig, ligesom at ogsaa heri Grunden maa søges til, at de ret gode Jordensbygger, som faldt sidst i Juni og først i Juli, ikke fik nogen videre Indflydelse paa Baarsædens Udvikling, og at det først blev den stærke Vandregn, som vi fik midt i Juli, der rigtig trangte igjennem og blev kjendelig paa Baarsæden, forsaavidt dennes Skjæbne ikke allerede var afgjort, hvilket for mange Markers Bedkommende var Til- fældet, i alt Fald hvad Fyldet angaaer, hvorimod Skærne- dannelsen nok endnu vil kunne bedres, om der end næppe vil blive smukke Handelsvarer, da megen af Baarsæden er meget tvegrødet. Ukrudet har som nævnt bredt sig med en ualmin- delig Dypighed og hjemføgt Marker, som ellers pleje at være nogenlunde rene, hvorfor der ogsaa har været en Del Arbejde

med at stikke Tidsler og afhugge Agerkaal, ligesom ogsaa de faa Exemplarer af Ingermanns Rugemaskine, der endnu have herhjemme, have haft fuldt op at bestille, og driftige Entreprenører, der ere rejste rundt med saadanne Maskiner, have gjort gode Forretninger ved at luge Folks Sæd mod 4 Kr. pr. Td. Land. — Haabet om, at det kolde Vejr skulde forstaaene Afgrøderne for Larve- og Insektangreb, har kun tildels holdt Stik; nogle Steder er der endog anrettet ualmindelig stor Skade; saaledes have Smældelarver paa en stor Gaard paa det østlige Falster næsten ganske ødelagt Bygmarkerne, og Oldenborrelarven har ligeledes anrettet en total Ødelæggelse paa nogle Bønder i Faaborgeggen, i Nærheden af Egestovene; ogsaa over Insektangreb paa Ærte- og Bikkemarkerne klages der fra det østlige Volland, men disse Angreb have ikke haft en saa alvorlig og varig Karakter som de ovennævnte Angreb paa Byg- og Havremarkerne.

Disse to Vaarsædsarter, Byg og Havre, ville give det ringeste Udbytte; og skjøndt de flere Steder, paa velbehandlede Bønder, ville naa at give en god Middelhøst, vil der dog i det Hele taget næppe blive avlet en Middelafrøde, mange Steder endog betydelig derunder af Byg og Havre. Den sidste stod i Begyndelsen af Juli afgjort flettest i Sjælland og flere Steder paa Nerne, medens dog ogsaa enkelte Steder, navnlig Sydhjælland, Volland og Falster, Bygget var flettest, men den sidste Tids gunstigere Vejr er kommet Havren mere til Nytte, da den var senere i sin Udvikling, medens derimod Bygget, især det tidligsaaede, der var skredet igjennem med korte Æ, ikke kan drage saa megen Nytte af Vejrbødningen. Ogsaa Blandingsæden staaer ofte tyndt og belemt med Ukrud, og Hensynet til dette sidste Frøafkastning tvinger ofte til at afhugge Grønfodermarkerne, før det var Bestemmelsen. Ærterne og Bikkene staa derimod i Regelen fortrinlig, overvandt Insektangrebene og blomstre rigelig. Bønnerne ere derimod undertiden korte, om der end ogsaa kan opvise gode Bønneslykker. Boghveden tegner saa godt, at man i

de Egne, hvor den fortrinsvis dyrkes, gjør sig Haab om en rig Boghvedeavl, — men denne Afgrøde kan som bekjendt endnu rammes af saa mangfoldige Uheld, inden den bliver bjerget, at de gode Forhaabninger, der knyttes til den paa dette Tidspunkt, maa kaldes meget usikre.

Rodfrugtmarkerne staa nu i det Hele taget særdeles godt, og dette er saa meget glædeligere, som det synes, at Rodfrugtdyrkningen udbreder sig kjendelig baade hvad Antallet af rodfrugtdyrkende Gaarde og Størrelsen af Markerne angaaer. De saae Roemarker bleve i Begyndelsen hjemsogte en Del af Smældelarver (paa Holland) og navnlig af Jordlopper, der især paa Rutabaga- og Turnipsmarkerne i Jylland anrettede megen Skade, saa at de ofte maatte saaes om, naar man, hvad desværre saa ofte er Tilfældet, havde saaet dem for tyndt. Hvor man derimod planter Roerne, har man havt et saa gunstigt Vejr, som man kunde ønske sig; den tørre Maj tillod at saa Jorden særdeles godt renset og smuldret, og da Plantningstiden kom, havde bedækket Luft med jævnlige Regnbyger, saa næsten hver Plante lykkedes, og Efterplantningen blev højt ringe. Fra St. Hansdag og gennem Juli har Vejret været særdeles gunstigt for Roernes Væxt. — Ogsaa Kartoflerne staa i Regelen udmærket, og de lettere Egne i Jylland, for hvilke Kartoffelavlens har saa stor Betydning, haabe paa en rig Kartoffelhøst, naar blot Sygdommen, for hvis Udbredelse Vejret synes gunstigt, ikke skal indfinde sig for stærkt.

I Rjøkkenhaverne staa Urterne godt, og navnlig fryder Raalen sig ved den senere Tids fugtige Vejr. Ogsaa Frugthaverne tegne til at give et godt Udbytte iaar.

Af Græsmarkerne have navnlig 1ste Mars været meget tarvelige; de indeholdt kun lidt Kløver, dels kom den meget simpelt i forrige Sommers Tørke, dels vare de svage Planter, som skyltedes den hyppige Eftersaaning i Efteraaret, for største Delen gaaede bort. Høbjergningen fra Ageren har derfor været ringe, ofte kun $\frac{1}{3}$ — $\frac{1}{2}$ af det Sædvanlige, og selv hvor Kløveren stod tæt og sluttet, blev den dog saa

fort, trykket af Kulden i For sommeren — at den kun giver $1\frac{1}{2}$ à $2\frac{1}{2}$ Læs. Men Vejret var heldigt til Indbjergningen, og det kom fortrinlig i Hus. Udbyttet af Engene er derimod forholdsvis bedre; i den første Tid trykkes de i endnu højere Grad af Kulden, og det var først Juni Maanedes Varme, der bragte nogen rigtig Grøde i dem; men siden den Tid har Vejret begunstiget deres Udvikling undtagen i de meget kolde Enge, og hvor Engbjergningen faldt sent, vil der kunne høstes en almindelig Afgrøde, men her møder da den Ulempe, at den senere Tids stærkt ustabige Vejr har baade besværliggjort Bjergningen og forringet Høets Kvalitet. Fra de store Engstrækninger i Vestjylland lode Beretningerne forholdsvis gunstigt.

Kvæget havde ej rigeligt Græs ifjor Sommer; det kom derfor ofte paa Stald i mindre godt Hul, Vinterfoderet var meget knapt, og der maatte bødes derpaa ved Opfodring af store Mængder Kraftfoder. Selv hvor dette anvendtes — og saa meget mere hvor man fulgte det gamle Princip — at sultfodre, slap Vintersæden ofte allerede op i April. Græsmarkerne vare endnu næppe grønne, der var ingen Væxt i Græsset, og dog maatte Kvæget ud, hvor det da bjergede Livet ved at anfælde baade de Marker, der vare bestemte for det, og dem, der skulde slaaes; Vejret var koldt, det var ofte et ynkeligt Syn at se det magre Kvæg trykkes samtidig baade af Kulden og af den tarvelige Græsgang; men heldigvis var Vejret tillige tørt, thi i modsat Fald vilde Kvæget have lidt endnu mere i det raakolde Vejr. At saadanne Besætninger vanskeligt komme til Kræfter i Sommerens Løb, er indlysende. Men ved Siden heraf var der dog i Flertallet af Jordbrug, særlig i de større, økonomiseret saaledes med Halm- og Høfoderet i Vinterens Løb og ydet et saa rigeligt om end kostbart Tilskud af Kraftfoder, at de kunde holde Kvæget inde ikke blot i den sædvanlige Tid, men endog 8 à 14 Dage ud derover, thi først da bleve Græsmarkerne nogenlunde tjenlige til at modtage det. Disse gif imidlertid hurtig med, og Kvæget maatte ogsaa her

ofte føres ind paa Marker, bestemte til Slæt; og de kom kun daarlig igjen, da Kløveren var borte, Græsset blev tørt og tildels visstent i Juni-Tørken, og allerede i Slutningen af denne Maaned var der Græsmangel mange Steder, saa man maatte ty til Grønfodermarkerne. Først efter den stærke Regn midt i Juli grønnedes Markerne igjen, og Kvægets Sommer-næring blev atter nogenlunde sikret, men kan ingenlunde siges at være rigelig.

Mejeriudbyttet kan ikke kaldes godt; i Vinter vare Priserne gode, men Fodringen meget kostbar, da der næppe var Fyldefoder nok til at faa det fulde Udbytte af den store Mængde Kraftfoder, der brugtes. I Sommer have Smør- og Flæskpriserne været meget lave, og naar nu hertil kommer, at Smørudbyttet ofte har været simpelt, saa at man har maattet bruge megen Mælk (fra flere Steder opgives 40 Pd. eller derover) til 1 Pd. Smør, vel nærmest paa Grund af det tørre og ofte simple Græs, saa ville Mejeriregnstaberne iaar næppe i Almindelighed give noget tilfredsstillende Udbytte, særlig ikke for de Gaarde, der, trods et stort Forbrug af Kraftfoder, ikke have faaet deres Smør betalt med bedste Priser.

Heller ikke Fedningen har givet noget godt Udbytte undtagen for de Steder, hvor den, foruden af billigt Indkøb og hensigtsmæssig Fedning, er bleven støttet ved heldigt Salg i den Maanedstid i Foraaret, da Priserne i England vare høje. For dem, der have solgt efterhaanden i Vinterens Løb eller i den senere Tid fra Græsset, har Fedningen derimod ikke været fordelagtig.

Uldklipningen har omtrent givet samme Udbytte som i et almindeligt Aar, dog snarere under end over, da Uldmængden var lidt mindre og Priserne lidt lavere end i et Middelaar.

Den mindre gode økonomiske Tilstand, væsentlig foranlediget af forrige Aars ringe Høstudbytte, har ikke forvoldet nogen kjendelig Standsning af Grundforbedringer paa Marken,

saavel Dræning som Mærgling have været ligesaa almindelige som ellers, vel for en Del paa Grund af de lavere Priser paa Drænrør og den rigelige Arbejdskraft. Derimod mærkes Pengeknapheden meget synlig, ved at der i Sommer bygges langt mindre end ellers, skjøndt de lave Priser paa Mursten jo ellers maatte opfordre dertil. Terminen afvikledes imidlertid langt bedre, end man havde ventet, om det end var meget kostbart at skaffe større Prioritetslaan.

Af de modtagne Beretninger hidsætte vi følgende:

Fra Dds herred: Besætningerne forbedres stadig og Forbringen ligesaa. Derimod have de lave Priser paa Smør og Flæst svækket det petuniære Udbytte. Svinefedningen er den eneste Fedning, der her har større Betydning; her fedes ogsaa en Del Kalve, men den egentlige Kvægfedning er af forholdsvis ringe Betydning endnu; det er imidlertid ikke usandsynligt, at der i denne Henseende forestaaer en Forandring i en ikke fjern Fremtid. De nylig nævnte lave Smørpriser ramme især mindre Gaarde, der vel ere gaade frem i Mælkerivæsen, men som ikke have formaaet at levere prima Varer. Konjunkturerne have ofte øvet et vist nedslaaende Indtryk paa disse Gaarde, der repræsenterer den allerstørste Del af Dds herred. Man ræsonnerer som saa: „Vi have Aar for Aar født bedre, ifjor affskaffede vi Bøttesystemet og fik med megen Betsøining indrettet Vandmælkeri, som hjalp en lille Tid, men nu iaar skal man have 38, hvis det skal due noget, og hvad saa til næste Aar?“ Hvor Mælkeriets Størrelse, Mandens Indsigt og Dygtighed strække til, der vil man, som rimeligt er, anstrænge sig for at følge med i Udviklingen; Andre tænke paa at sælge Mælken til dygtige Mejerister, og atter Andre tænke paa at skaffe sig en forøget Indtægt ved Kvægavl og Fedning. Det er umuligt at forudsige, hvilken Retning Udviklingen vil tage, men man har en levende Fornemmelse af, at Indtægterne skulle forøges gjennem Kvægholdet, og dette er rigtigt. Jordbunden er gennemgaaende af en saadan Betskaffenhed, at Kornavlen kun bliver ordentlig lønnende, naar den kan gødes stadig og rigelig. Det vilde være af stor Betydning, om Kvægfedning kunde vinde nogen Indgang, men her møder blandt andre Hindringer den, at Egnens Kvæg ikke egner sig til Fedning. Det er Mælkekvæg med svag, spids og smal Krop, tidt af uregelmæssig Bygning som Folge af, at Tyre af større Stammer ere blevne benyttede til Krydsning. Hvor der drives en nogenlunde regelmæssig Fedning f. Ex. ved Møller eller Brændevinsbrænderier, besættes Staldene sædvanlig ved Indkjøb fra Jylland eller Slesvig.